

PODLOŽNIŠKO PREBIVALSTVO KOMORNEGA GOSPOSTVA PAZIN V TRIDESETIH LETIH 16. STOLETJA

Janez Šumrada

Habsburški del Istre — Istrska grofija, imenovana po svojem središču tudi Pazinska — je doživljal hkrati z istrskimi predeli v posesti Beneške republike ob koncu srednjega in v začetku novega veka precejšen gospodarski in populacijski upad.¹ Vojne (npr. vdor Ivana Frankopana 1463), bolezni (malarija je severni Istri sicer prizanašala, ne pa kužne epidemije) ter turški vpadi v sedemdesetih in v začetku osemdesetih let 15. stoletja pa na prelomu v 16. stoletje, so korenito zredčili prebivalstvo celotne Pazinske grofije, tudi tistih njenih delov, ki so bili neposredno v lasti deželnega kneza: obsežnega ozemlja s Pazinom, Žminjem, Tinjanom, Gračiščem in okolico škofijskega mesta Pičen, manjšega od Boljuna, Vranja in Bresta na vzhod k liburnijski obali z Lovranom, in teritorialno najmanjše sklenjene komorne posesti ob kvarnerski obali s središčem v Brseču².

Urbar Pazinske grofije za 1498³ sicer ne vključuje sistematičnih podatkov o prebivalstvu v deželnoknežjem gospostvu Pazin, saj nabraja število podložniških prebivalcev le za nekatere vasi, na srečo pa nekajkrat omogoča primerjavo s populacijskim stanjem v neki nedoločeni pretekli dobi — pred Frankopanovim pustošenjem

¹ Cf. Zgodovina narodov Jugoslavije I, Ljubljana 1953, pp. 662-669; II, Ljubljana 1959, pp. 545-557 (z literaturo). Od starejše italijanske literature sem uporabljal: Carlo De Franceschi, *L'Istria. Note storiche*, Parenzo 1879, pp. 332 ff, 348 ff, 371 ff (citiram: *L'Istria*); Bernardo Benussi, *Nel medio evo. Pagine di storia istriana*, Parenzo 1897, p. 374 ff. (citiram: *Benussi*). Postumno je v reviji *Atti e memorie della Società istriana di archeologia e storia patria* (Vol. X-XII NS, oz. LXII-LXIV R) izšlo delo Camilla De Franceschi, *Storia documentata della contea di Pisino, Venezia 1963*, zlasti p. 49 ff. (citiram: *Storia*).

² Cf. zemljevide v prilogi dela *Storia*. V literaturi (*L'Istria*, p. 374; *Benussi*, pp. 474-475, 480; Danilo Klen, infra sub no. 3) ni dovolj jasnega razlikovanja med Pazinsko grofijo kot deželo in deželnoknežjo (komorno) posestjo v tej deželi. S to posestjo je upravljala dvorna komora, oz. nadzorovala upravo v rokah uradnikov, ki jim je na čelu stal pazinski glavar, obenem vladarjev namestnik v deželi sploh. Ob koncu habsburško-beneške vojne je bila 1522 Pazinska grofija pridružena h Kranjski, upravnemu aparatu komorne posesti na Pazinskem pa postane nadrejen kranjski vicedomski urad v Ljubljani kot instanca komorne uprave na nivoju dežele. Cf. Sergij Vilfan, *Pravna zgodovina Slovencev*, Ljubljana 1961, pp. 206-207; id., *Zemljiška gospostva*, in: *Gospodarska in družbena zgodovina Slovencev, Zgodovina agrarnih panog II*, Družbena razmerja in gibanja, Ljubljana 1980, pp. 155, 177. O pridružitvi Pazinske grofije Kranjski v. *Storia*, pp. 394-396.

³ Danilo Klen, *Urbar Pazinske grofovije (1498)*, *Vjesnik Historijskog arhiva u Rijeci i Pazinu* XIV/1969, pp. 53-159.

— ki pokaže, da je bilo že na prehodu v 16. stoletje gospostvo tako opustelo, da je v posameznih krajih, ki so nekdanj šteli po 60 ali 70 družin, bivala le slaba desetina nekdanjega življa (prim. razpredelnico).

Razmere so se v začetku 16 stoletja še slabšale, predvsem zavoljo habsburško-beneškega vojnega spopada, ki se je začel 1508 z velikimi uspehi Benečanov in naglo osvojitvijo habsburške Istre. Tako je postala Pazinščina bojno polje, ki so jo cesarski sicer kmalu vnovič osvojili (1509), a so sem še do premirja (1513) vdiral vojniki Sere-nissime. Latentno žarišče sporov zaradi neurejene meddržavne razmejnitve je ostalo področje tudi po mirovnem sporazumu v Wormsu (1523) in celo po delimitaciji v Trentu (1535), ki je skušala vprašanje habsburško-beneške meje spraviti z dnevnega reda⁴. Med vojno je 1510-11 izbruhnila kuga in se 1516 znova pojavila, v dvajsetih letih 16. stoletja pa so se obnovili močni turški vpadi v sklopu osvajalnih načrtov sultana Sulejmana proti sosedom na severu in severozahodu. O gospodarski uničenosti in populacijski opustelosti Pazinskega se lahko poučimo iz instrukcije, ki so jo sestavili marca 1515 stanovni habsburške Istre in Krasa za svojega odposlanca na zasedanju stanov avstrijskih dednih dežel v Innsbrucku, pazinskega glavarja Janža Dürerja (von Dür). Zapisali so, da so mesta, obzidani kraji, gradovi in vasi v Istri in na Krasu povečini v ruševinah, brez hrane, vojakov, orožja, skoraj opusteli. Prebivalstvo da je deloma zbežalo, sicer pa je bilo pobito v vojni ali je pomrlo za kugo. Dolga vojna je prelate in plemstvo menda tako izčrpala, da se s težavo vzdržujejo in ne morejo pomagati cesarskim mestom, gradovom in utrdbam. Glavar da pri tem sam dobro ve, kako je vse uničeno in opustelo, dežela neobdelana, vse vasi požgane, v njih pa je ostalo le malo podložnikov⁵. Tudi če nas te žalobne izjave povsem ne prepričajo, ker zasledimo v njih za takšna in podobna stanovska poročila običajno pretiravanje, ostaja dejstvo, da so se dohodki deželnoknežje posesti v Pazinski grofiji tako skrčili, da še šestnajst let po obnovi habsburške vladavine niso dosegali izdatkov. Jakob Dürer, ki je kot glavar 1516 nasledil svojega umrlega očeta, je 1525 namreč predložil dvorni komori obračun za obdobje od 1509, iz katerega izhaja, da je imelo komorno gospostvo Pazin dohodkov za 15 092 in nekaj renskih goldinarjev, izdatkov pa v obravnavani dobi kar za nekaj več kot 22 937 goldinarjev, tako da je bilo izkazanega nad 7800 goldinarjev primanjkljaja, za kar je nadvojvoda izročil Dürerju gospostvo v zastavo⁶. Po obnovi habsburške oblasti, zlasti pa po koncu sovražnosti z Benetkami, so se začela prizadevanja, da bi ponovno poselili in gospodarsko obnovili ozemlje Istrske grofije. Že doslej je veljalo, da je pričel z načrtno rekolonizacijo Pazinščine mladi Dürer in da so bila njegova prizadevanja uvod v široko ponovno poselitev tega ozemlja v obdobju med 1532 in 1570, ko so imeli Pazinsko v rokah Adam Moškon in njegovi dediči ter zakupnik Svetkovič⁷. Vir, ki ga v nadaljevanju obdelujemo in objavljamo⁸, nam omogoča konkretnije oceniti obseg in pomen Dürerjeve faze ponovne kolonizacije na Pazinskem. Vicedomski urad za Kranjsko je dal 1531 popisati gospodarsko in populacijsko stanje v komornih gospostvih kranjskega visokega Krasa in Kranjski pridruženi Pazinski grofiji. Nedvomno so želeli ugotoviti dejansko stanje in registrirati škodo, ki so jo v zadnjih letih posredno in neposredno povzročili obnovljeni turški napadi, zabeležili pa so tudi dolgotrajne posledice npr. habsburško-beneške vojne in celo turških vpadov iz sedemdesetih let 15. stoletja (komorni gospostvi Senožeče in Šteberk). Nastali seznam je bil dobra os-

⁴ *Storia*, passim; *Benussi*, p. 488.

⁵ *L'Istria*, p. 401

⁶ *Storia*, pp. 71-72

⁷ *L'Istria*, p. 402; *Storia*, p. 158

⁸ Arhiv Slovenije Ljubljana, Vicedomski arhiv I/52, št. 90, lit. L XIV, no. 6, (pp. 35-70)

nova za gospodarsko izrabo gospostev (dajatve), ugotovili so potrebe po nadomestni podložniški delovni sili in izoblikovali orientacijsko ceno, če bi se komora odločila oddati posamezna gospostva v zakup. Pri tem so morali vicedomski uradniki vsaj deloma na terenu preverjati in dopolnjevati njihovemu uradu in posameznim komornim gospostvom že znane podatke, ali pa zbirati nove, saj za vsa v seznam vključena gospostva najbrž niso imeli na razpolago nedolgo pred popisom sestavljenih urbarjev. Dokažemo lahko, da so se novejših urbarjev posluževali pri sestavljanju seznamov za gospostvo Pazin (posebej za Tinjan) in gospostvo Lož na Notranjskem⁹. Podatki o številu podložniških družin in neki denarni dejatvi od njih po posameznih vaseh pazinskega komornega gospostva se po svoji strukturi bistveno razlikujejo od informacij, ki nam jih vir nabraja za komorna gospostva na Kranjskem, vendar pa so bili nedvomno dragoceni za upravo komornega imetja kot orientacijski podatki pri oblikovanju prodajne cene, ko je bilo naslednje leto 1532 gospostvo Pazin s pridržkom nekaterih regalnih pravic in s pravico do rešilnega kupa prodano že omenjenemu ptujskemu meščanu Adamu Moškoni¹⁰. Nam pa govore o kolonizacijski bilanci gospostva v času razmeroma dolgega upravljanja Janža (1504-1508, 1509-1515) in Jakoba Dürerja (1516-1532) s komornim gospostvom Pazin in Pazinsko grofijo.

Seznam je zajel naslednje kraje v pazinskem komornem gospostvu: Vranja (Fronn), Boljun (Vinall), Borut (Waruutt), Previž (Prebytschtz), Brest (Wriest), Cerovlje (Tzerowlach), Kringa (Kringkh), Novaki (Newsass), Kršikla (Karschyckh), Kaščerga (Kassera), Črešnjevica (Tzressnowetz), Butoniga (Wottonegkh), Zarečje (Saretz), Trviž (Teruysh), Lindar (Lindar), Sovinjak (Swingkh), Tinjan (Tignan), Tygnon, Beram (Werma), Pazin (Mitterburgkh), Stari Pazin (Oberburgkh) v notranjosti Istre in (Lovran) (arann) ob Kvarnerskem zalivu. Ker upoštevamo tudi podatke za Barban (Balbann) ki so ohranjeni v prilogi seznama, v čistopis celotnega seznama za pazinsko gospostvo pa niso bili vnešeni, je bilo v naštetih krajih popisanih vsega 830 oseb, večinoma moških in največ s priimki, kar nam omogoča dovolj zanesljivo sklepati o etnični sestavi prebivalstva. Le manjše število popisancev nastopa zgolj s svojimi krstnimi imeni, med njimi pa jih je nekaj, ki jim je identiteta določena s stalnim pridevkom, ki je ob imenu kot njegova sestavina (Barich der Khlain, der Gross Barich, Gregor der Gross-vsi Barban). za druge je navedeno, da so potomci ali sorodniki neke imenovane osebe (kot npr. v Lovranu: Stepann Yllynn synn, Juritza Paulo synn, Iwan Jellytzy synn; Pauall Jacosich Paull seyn Schwager, Thomass Laurenczich Jurat seyn Schuager - Tinjan). Sklepamo, da so popisane osebe na čelu posameznih podložniških družin. Na Pazinskem so podložniki obremenjeni z dajatvami v okviru celotne vaške skupnosti in ne gospodarske enote (kmetije) na kateri sede, s čimer je za gospostvo pomembno število družin podložniškega prebivalstva v posamezni vaški skupnosti, na podlagi katerega se določujejo pavšalne dajatve za vso srenjo. Za takšno razlago govori tudi dejstvo, da so od žensk popisali skoraj izključno le vdove, ki so po moževi smrti in ob eventualni nedoletnosti otrok prevzele odločujočo vlogo v družini¹¹, od drugih oseb pa pogosto dediče po preminulem podložniškem gospodarju (Jurina Loffrina ayden, Frane Wuyanich ayden — Barban). Največ je med priimki patronimov, izpeljanih iz osebnega imena nekega prednika z obrazilom -ić, kar je značilno za tvorbo priimkov na hrvaškem in srbskem jezиков-

⁹ predlogo za seznam za Tinjan, ki je pravzaprav izpisek iz pazinskega urbarja, objavljamo paralelno s seznamom; o urbarju gospostva Lož iz 1528 cf. Janez Š u m r a d a, K poznavanju žitnih mer nekaterih mest in trgov na Kranjskem v prvi polovici 16. stoletja, *Kronika XXX/1982*, pp. 203-205.

¹⁰ Storia, pp. 71-73

¹¹ Osebna imena teh vdov so skoraj izključno slovanska, med njimi tudi izrazito priseljskega tipa (Jelena, Dara — Zarečje; Jelka — Trviž; Ljuba, Vuka — Lindar).

nem območju. Čeprav bi bilo povsem dosledno nemogoče razmejiti med temi priimki tiste, ki so se ohranili s preživeli prejšnjimi prebivalci ali se razširili po Pazinskem kot sad notranje kolonizacije, od onih, ki so jih prinesli s seboj priseljenci, lahko z gotovostjo sestavimo precejšnjo skupino, ki izpričuje priseljenstvo z izvorom v osrednejših in južnejših delih Balkanskega polotoka. Rekli bi lahko, da je lep del priimkov s sufiksom -ić mogoče razločevati od celotne skupine teh priimkov zato, ker so značilni za južnoslovansko pravoslavno prebivalstvo. Priimek Pravoslavlić (Frawasslawitz) je sicer osamljen (Kringa), a je dovolj takoj prepoznavnih, npr. Janković, Marković, Urošević, Simić (Boljun); Vuković (Novaki); Stoišić (Kriškla); Dušković (Črešnjevica); Mirković, Branković, Katić (Trviž); Čosić, Stanković (Lindar); Vasić, Radmilić (Sovinjak), itd.

Tudi izven tipa s pripono -ić zaznamo priimke, ki pripovedujejo o naseljevanju prebegov, bezjakov, v komornem gospostvu Pazin do tridesetih let 16. stoletja. Poleg priimka Turk (Turackh-Novaki) spadajo sem še Hrovat z izpeljankami Hrovatin, Hrovatinić, Hrovatičić, ki so bile široko razširjene po vsej Pazinščini (Boljun, Lindar, Sovinjak, Tinjan, Beram, Pazin, Stari Pazin, Barban), ter Čič (Kringa, Novaki, Zarečje) oz. Vlah, Vlašić, Vlahović (Boljun, Lindar, Tinjan, Barban). Zadnja priimkovna tipa bi kazala na živinorejsko dejavnost dela priseljencev, ki so v posameznih primerih aromunskega etničnega porekla.

Že nepoglabljena analiza priimkov torej kaže, da je večina prebivalstva komornega gospostva Pazin v obravnavanem obdobju hrvatskega oz. srbskega izvora in da se je precejšnja, morda celo prevladujoča skupina priselila po umiku pred Turki iz južnejših današnjih jugoslovanskih dežel. Obenem pa ne gre spregledati manjših, a vendar opaznih deležev slovenske (Kukovec, Šinkovec — Vranja; Komar, Koren, Zajec, Brezovec, Kranjc — Boljun; Zajec — Trviž; Vrabec — Tinjan; Breskvar, Volk, Vogrin, Kočevar — Pazin), romanske (Malfirdin, Prelonga — Kringa; Wathaluga — Novaki; Margan — Trviž; Masseran, Vadalun — Tinjan; De Frati — Pazin, itd.) in nemške plasti populacije (Galle — Boljun; Schwab — Tinjan; „Vrscha Schapkyňa“ — Lovran). Pri tem je najbrž težko razpravljati ali gre za novonaseljence, staroselce ali došleke z istrsko notranjo kolonizacijo. Podobno so v tej smeri „nemi“ tisti kvalifikatorji osebnih imen, ki so nastali zavoljo človekove dejavnosti. Največkrat niti ne vemo, če imamo sploh že opravka z resničnim priimkom — pogled na ohranjeni izpisek iz pazinskega urbarja za Tinjan nam pokaže, da je pogosto uporabljan v prvotni funkciji in označuje obrtnika. Vsekakor nastopajo takšni pridatki iz treh jezikovnih sfer — slovanske (Zidar, Kovač — Lindar; Padar, Postolar — Lovran), nemške (Pulvermacher — Vranja); Mulnar, Mulner — Boljun, Lindar, Pazin; Smyd, Smid — Trviž, Lindar, Tinjan, Barban; Schuester — Lindar, Barban; Snyder, Schneider — Beram, Pazin, Sovinjak; Weber — Lindar, Pazin, Barban; Chursner, Satler — Barban) in romanske (Kaligar — Boljun, Beram, Pazin, Lovran; Pilipar + slovanski sufiks -ić — Lovran, itd.). O priseljevanju posameznikov iz Istri sosednjih predelov in o notranjih migracijah istrskega prebivalstva pa so povedni priimki: Kranjc (Boljun), Kočevar (Pazin), Furlan (Trviž, Lindar); Vižinadić (Sovinjak), Piranić (Boljun), Boljunec (Lindar), Labinjan (Sovinjak), ali „Mahor de Kastua“ (Sovinjak) in „Jury Nagorenigrad“ (Pazin; „Goreni grad“ je Stari Pazin, nem. Oberburg). Ko smo pokazali, da je precejšnje število prebivalstva naseljenih prebegov iz dežel, ki so prišle pod Turke, lahko sklepamo, da so se umikali proti severu s svojimi družinami, pogosto v okviru razširjenih družin (zadrug) in delov srenj v katerih so poprej živeli, s tistim premičnim premoženjem, ki je bilo bistveno za njihovo nadaljnjo eksistenco, a jih na umiku ni preveč oviralo. V novi okolici so se krvni sorodniki tudi skupaj na-

seljevali. V viru najdemo zelo jasne potrditve za tekšno predvidevanje. Tako je v Vranji bivalo pet družin s priimkom Fakinić in tri družine Petrovićev, v Borutu šest Stranićev, v Previžu pet Vahčićev, v Kringi trije Vratenići, v Črešnjevici sedem Nertirmčićev ... V Cerovlju je bil naseljen župan Ivan poleg svojega očeta Grgurja, v Kašćergi Bartol Jelenkovič, njegov sin Girse ter Jakob Jelenković, v Trvižu Franko Petrić s sinom Luko ter Ivan z bratom Tomažem, itd.

Na vprašanje kako poseljeno krajino so našli prišleci, bomo skušali odgovoriti s primerjavo med našimi številčnimi podatki, urbarjem iz 1498 ter beneškim demografsko katastralnim popisom, ki so ga izvedli 1508 neposredno po zasedbi pazinske grofije.¹² Delež vnovične kolonizacije iz dobe Dürerjev v odnosu do celotnega procesa načrtnega demografskega oživljanja Pazinske grofije in istoimenega komornega gospostva, ki se je večidel zaključeval v sedemdesetih letih 16. stoletja, bomo z vso potrebno previdnostjo začrtali s pomočjo podatkov iz 1571 in 1578.¹³ Primerjavo omogočajo po podobnih kriterijih zbrani podatki — za števno enoto so jemali družino oz. beneški popis dim ali ognjišče (fuoco). Teritorialni okviri pa so od primera do primera različni: Benečani so zbrali gradivo za ozemlje komornega urada s sedežem v Pazinu, ki ga je ustanovil dož Leonardo Loredan za ozemlje Pazinske grofije brez kvarnerskega pasu, in našeli 1103 ognjišča. Za 1571 in 1578 so objavljeni le nepopolni podatki za vse ozemlje tedaj v primeri s 1508 in 1531 teritorialno okrnjene grofije (1571 je bilo naštetih 2098 družin, sedem let zatem pa 2270 - v tem času na novo naseljeno prebivalstvo je označeno s terminom „morlaki“). Mogoči skupni imenovalec vseh popisov je kategorija pazinskega komornega gospostva, ki ga je 1531 popisal kranjski vicedomski urad, pri čemer je treba upoštevati, da se je po koncu vojne z Benetkami in po obeh mirovnih sporazumih (Worms 1523, Trento 1535) to gospostvo nekoliko zmanjšalo, nekateri od krajev, ki jih navajamo v razpredelnici kot del komorne posesti na Pazinskem pa pripadli Benetkam, tako da iz kasnejšega časa zanje podatkov ni več.

Če upoštevamo, da beneški popis za nekatere primerjane kraje nima podatkov, lahko izračunamo, da je v 22 primerjanih krajih živelo 1508 približno 690 družin, slabega četrto stoletja kasneje pa 820 družin, kar kaže na absolutni porast za okoli 130 družinskih enot. To pomeni, da rekolonizacija v obdobju glavarjev Dürerjev ni uspela le izravnati demografskega podca, ki ga je prineslo Pazinščini obdobje neposredno po 1508 (vojna, kuga), ampak predstavlja obenem že ne tako skromen začetek nepretrganega naraščanja števila podložniškega prebivalstva, kar je zlasti intenzivno v dobi med 1532 in 1570. Primerjanje podatkov iz 1531 s poseljenostjo upoštevanih krajev v sedemdesetih letih 16. stoletja nam le utrdi takšno naziranje. S primerjanjem s številom prebivalcev v celotnem gospostvu in z ozirom na porast prebivalstva v krajih, kjer je primerjanje izvedljivo, lahko zaokrožimo, da predstavlja podložniško prebivalstvo komornega gospostva Pazin po podatkih iz 1531 od 35 do 40 odstotkov družin podložniškega prebivalstva, naseljenega na istem ozemlju štiri-deset let kasneje. Dürerjeva faza je tako upravičeno prvi val rekolonizacije večjega dela pazinske Istre v 16. stoletju. Seveda pa so rezultati celotne rekolonizacije Pazinščine do konca tretje tretjine 16. stoletja skromni glede na naravne možnosti za poselitev in z ozirom na poseljenost tega ozemlja sto let poprej, kar poznamo iz sicer osamljenih podatkov v urbarju iz 1498, ki nas vračajo v čas pred 1463.

¹² Objavil Camillo De Franceschi, Storia, pp. 156-157, po Libri Commemoriali della Repubblica di Venezia VI, Venezia 1903, pp. 100-101.

Kraj	1498	1508	1531	1571	1578
VRANJA ¹⁴	—	13	23	33	—
BOLJUN ¹⁴	—	40	47	101	114
BORUT	5	10	21	22	41
PREVIŽ	(nekdaj 60 ali 70) ¹⁵ 6 (nekdaj 12) ¹⁵	—	(23 hub ?) 6	—	—
BREST ¹⁴	—	8	14	18	—
CEROVLJE ¹⁴	1 (pred 1463:8)	—	9	—	—
KRINGA	—	30	31	81	—
NOVAKI	—	13 (4 pazinski podložniki)	13	50	66
KRŠIKLA	6 (nekdaj 70) ¹⁵	5	12	33	20
KAŠČERGA	6 (prej dolgo pusto)	12	12	33	—
ČREŠNJEVICA	14	—	23	—	—
BUTONIGA	3 + 1 ¹⁶	8	1	20 (24)	—
ZAREČJE	1 (nekdaj 24) ¹⁵	—	17	—	—
TRVIŽ ¹⁷	—	40	56	108	—
LINDAR	—	70	57	132	—
SOVINJAK ¹⁸	11 + 2 ¹⁶	18	62	—	—
TINJAN	—	50	56	113	—
BERAM	—	62	58	67	148
PAZIN	—	150	86	229	—
STARI PAZIN	—	10	14	34	—
LOVRAN	—	80	84	137	170
BARBAN ¹⁸	—	70	128	—	—

Podložniško prebivalstvo je na Pazinskem — tako kot sicer v vsej Istri — živelo organizirano v tisti tip vaške skupnosti, srenje, ki ga ima Žontar¹⁹ za prevladujočega. Upravne, sodne in družbenopolitične funkcije je v srenji izvajal župan s svojim namestnikom podžupom (Boljun, Cerovlje, Zarečje, Trviž, Tinjan; samo župana omenja seznam v Kringi in Novakih, podžupa pa v Lindarju in Kršikli). Voljena sta bila za dobo enega leta, kar predloga za Tinjan izrecno navaja. Občini v Bermu in mestu

¹³ Leta 1571 je bilo izvedeno zbiranje podatkov za reformo urbarialnih obveznosti. Na tej osnovi je nastal reformirani urbar, ki je bil potrjen sele 1578. Objava in: *Storia*, pp. 159, 166. O ostrem odporu podložnikov proti tej reformi v. Vjekoslav Brautlić, Funkcije župana u općinskim zajednicama na području Pazinske grofovije (XVI-XVII stoljeća), *Jadranski zbornik VII/1966-1969*, p. 155 ff.

¹⁴ opustošil Ivan Frankopan 1463. Cf. *Storia*, p. 153 in urbar iz 1498

¹⁵ „nekdaj“ je razumeti kot čas pred Frankopanovim vdorom (1463), kar posredno potrjuje podatek v urbarju 1498 za Cerovlje.

¹⁶ za + je navedeno število vdov

¹⁷ opustošili Benečani 1508. Cf. *Storia*, p. 62

¹⁸ najkasneje po arbitraži v Trentu 1535 v posesti Beneške republike

¹⁹ Josip Žontar, Kastavščina in njeni statuti do konca 16. stoletja, *Zbornik znanstvenih razprav Pravne fakultete* (Ljubljana) XXI/1945-46, p. 161

Lovran imata kar po štiri župane. Najbrž moramo — na primeru Lovrana je to povsem prepričljivo — poseči po razlagi, ki nam jo nudi kastavski pravni ustroj: župana in od 15. stoletja dalje tudi sodnika — seznam jih navaja v Lovranu kar šest, vse s hrvatskim imenom „sodatz“ — so izvolili za eno leto, bivši sodniki in župani pa so postajali običajno kasneje dosmrtni člani občinskih svetov (v Lovranu poznamo poleg naštetih funkcionarjev tudi enega občinskega svetovalca — stadraht), obdržali pa častni naziv najpomembnejše funkcije, ki so jo v občini opravljali.²⁰

Ena najvažnejših županovih upravnih funkcij je bilo zbiranje dajatev, ki so jih bili posamezni podložniki iz njegove srenje in vaška skupnost kot celota dolžni oddajati fevdalcu, oz. v našem primeru upravnemu aparatu deželnega kneza. Tako kot že večkrat navedeni urbar pazinskega gospostva s konca 15. stoletja tudi seznam iz 1531 ne obremenjuje posameznih podložnikov, ampak celotno širšo gospodarsko enoto - vas, srenjo. Vaški skupnosti so naložene v obeh primerih globalne, pavšalne dajatve in ji je prepuščeno porazdeljevanje dajatev na posameznike z ozirom na obseg njihovega hasnovanja in njihove predpravice, v čemer lahko gledamo pomemben pokazatelj srenjske avtonomije. Izvršilnim organom srenje je poverjena naloga, da zberejo po dogovorjenih merilih dajatve do pavšalno določene vsote.²¹ Za razliko od urbarja iz 1498, ko so dajali podložniki gospostvu desetino ali dežmo, škofovo in razne druge pravde v naturalijah in denarju, redno denarno dajatev (štibro) in razne občasne dajatve v denarju ter so morali seveda služiti tudi tlako,²² je v vicedomskem seznamu navedena zgolj dajatev v denarju (obračunana v renskih goldinarjih).²³ Osnova za določitev globalnih denarnih zneskov dajatve po posameznih vaseh pazinskega gospostva je število podložniških družin, ki tam prebivajo. To je namreč — razen v enem primeru (Lovran) — popolnoma enako vsoti goldinarjev, ki jo je vsakokratna srenja dolžna poravnati. Podatek, na kakšnih kmetijah te družine sede, je en sam — v Borutu sta imela dva podložnika vsak po dve hubi. V vasi je bilo sicer z njima vred 21 podložnikov, srenja pa je bila obremenjena s 23 goldinarji. Po prenatnem sklepanju bi bili podložniki torej dolžni od cele hube plačevati po 1 goldinar, vendar bi morali pri tem pristati na nevzdržno statistično poprečje, da vsaka družina s seznama sedi na celi hubi in plačuje od nje enako vsoto denarja. Za razreševanje dileme bi bilo bistveno, če bi lahko ugotovili naravo denarne dajatve iz 1531, za kar je pa premalo oprijemljivega. Čeprav gre za vsoto 800 renskih goldinarjev, ki jo je moč primerjati s približno 940 renskim goldinarji, kolikor znaša poprečni celotni letni dohodek pazinskega komornega gospostva med leti 1509-1525, s tendenco višanja vsote po premirju z Benetkami (1513), in znaša nekako 1/32 vsote 26 000 goldinarjev, za katero je bilo naslednje leto gospostvo prodano s pridržano pravico do odkupa po 16 letih,²⁴ se nagibamo k mnenju, da dajatev ne predstavlja v denarju izraženega letnega urbarialnega dohodka gospostva. Morda je treba odgovor iskati v smeri deželnoknežjega urbarialnega davka, s katerim je komorna uprava obremenjevala v upravo zaupane ji domene, ali pa videti v dajatvi denarno vrednost znižanih podložniških dajatev gospostvu v letih nedolgo po neselitvi pustot.

²⁰ ut supra, pp. 164-165; V. B r a t u l i ć , ut.s. sub no. 13. pp. 151-152, 154.

²¹ Cf. Sergij V i l f a n , Soseska in druge podeželske skupnosti, in: Gospodarska in družbena zgodovina Slovenecv, *Zgodovina agrarnih panog* 11, Družbena razmerja in gibanja, Ljubljana 1980, pp 44-45.

²² Klen, op. cit., pp. 59-61.

²³ O tej denarni enoti cf. poglavje Denar in cene, in: Ferdo G e s t r i n , Mitninske knjige 16. in 17. stoletja na Slovenskem, Viri za zgodovino Slovenecv V, Ljubljana 1972, p. 85 ff.

²⁴ Storia, pp. 71-73

Na podlagi seznama krajev v komornem gospostvu Pazin leta 1531 je mogoče dati pripombo tudi o poteku habsburško-beneške meje. Italijanska historiografija²⁵ zatrjuje, da sta med drugimi, nekdanji Pazinski grofiji pripadajočimi kraji, prišla po določbah mirovnega sporazuma v Wormsu 1523 v oblast Beneške republike tudi Sovinjak in Barban. Iz pričujočega seznama je razvidno, da Sovinjak osem let kasneje pripada habsburški Istri, vemo pa tudi, da je po delimitaciji v Trentu (1535) dokončno beneški. Barban so, tako kot večino ozemlja Pazinske grofije, 1508 zasedle beneške čete. Predstavnika barbanske komune sta 1516 sodelovala v Benetkah pri ureditvi formalnopravne plati predaje občine v beneške roke (tkzv. *Capitula villae Barbanae*, s katerimi pride Barban pod jurisdikcijo beneškega potestata za Labin in Pločin), kar je vsekakor na papirju potrdil wormski sporazum. Toda habsburški komorni uradniki — in najbrž tudi njihovi gospodarji — so imeli še v začetku tridesetih let močne pomisleke ali je Barban del pazinske komorne posesti ali ne. Ob zbiranju gradiva za sestavo pričujočega seznama so bili namreč prisotni krepki razlogi za prištevanje Barbana k pazinskemu komornemu gospostvu, ob končni redakciji 1531 v Ljubljani pa so bili prevladani. Kako sicer pojasniti, da je bil iz tedaj veljavnega pazinskega urobarja ali po celo na podlagi podatkov s terena sestavljen popis v Barbanu naseljenih podložniških družin, v končno redakcijo pa ni bil vključen? Razloge komorne administracije je moč rekonstruirati iz razmerij pred začetkom vojne z Benetkami: Barban je bil 1504 kot del komorne posesti dan v zastavo in je zato ostal podrejen komorni upravi za Pazinščino. Vsekakor se zdi, da je bila pravna plat tega vprašanja urejena šele v Trentu (1535), ko je bila formalno potrjena državna pripadnost Barbana Beneški republiki. Beneška vlada je kot pravni naslednik habsburškega deželnega kneza naslednje leto odkupila Barban in Rakalj od njunega zastavnega gospoda in ju prodala na javni dražbi.²⁶

²⁵ L'Istria, p. 374; Benussi, p. 485; Storia, p. 69.

²⁶ Blanka Vučetić, Knjiga terminacija feudalne jurisdikcije Barban-Rakalj (1576-1743), *Vjesnik Državnog arhiva u Rijeci* 11/1954, pp. 104-105; Danilo Klen, Arhiv Barbana i Raklja do njegove propasti 1893. godine, *Vjesnik Historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu* XXIV/1981, p. 337

O prepisu

Original hrani Arhiv Slovenije v Ljubljani v fondu Vicedomski arhiv I/52, št. 90, lit. L XIV, no. 6. Gre za preprosto s sukancem šivan zvezek iz papirja brez platnic, ki obsega danes skupaj 96 nepaginiranih strani. Popisanih jih je 79, komorno gospostvo Pazin v istoimeni grofiji na straneh 35-70 pod naslovom „Vermerckh die Graffschafft zw Mitterburgkh auff die Kamaun gehorig im 1531 Jar“. Prepis ortografsko sicer zvesto sledi izvirniku, a se pri tem drži pravila, da so osebna imena in priimki zapisani z veliko začetnico, kar v originalu seveda ni dosledno. Z veliko začetnico smo prepisali tudi tiste kvalifikatorje osebnih imen, za katere največkrat ni jasno ali so pravi priimki ali pa le nadimki, ki označujejo dejavnost neke osebe.

Izvirniku sta dodani dve prilogi. Za prvo — „Dyr von Tignan Vrbarss Lewtt“ (o pomenu izraza „Urbarsleute“ cf. Sergij Vilfan, *Pravna zgodovina Slovencev*, Ljubljana 1961, p. 320) — se izkaže, da je izpisek iz Dürerjevega urbarja za pazinsko gospostvo in sicer za kraj Tinjan. Pri sestavljanju seznama za celotno gospostvo je služil kot predloga. Po vsebini je nekaj zgovornejši, primerjava med obema pa omogoča sklepati o zanesljivosti zapisov v seznamu za celo gospostvo — očitni so številni deloma ali povsem napačno prepisani priimki. Predlogo objavljamo paralelno s celotnim seznamom. Druga priloga popisuje podložniške družine v Barbanu. Ker v seznam celotnega gospostva ni bila vključena, jo objavljamo v dodatku. Lokalizacije toponimov smo povzeli po Danilu Klenu, *Urbar Pazinske grofovije (1498)*, *Vjesnik Historijskog arhiva u Rijeci i Pazinu XIV/1969*, p. 63, in jih navajamo v opombah k prepisu posameznega krajevnega imena. Opozoriti je treba, da je v Klenovi objavi na navedeni strani tiskarski škrat zamešal lokalizacije treh krajev. Tekst se pravilno glasi: Saretz (Zarečje), Sannt Lourentzen (Sveti Lovreč), an der Düerr (Tar). Za informacijo se zahvaljujem recenzentu pričujoče razprave in uredništvu *Vjesnika*.

Kratice re gl, gl re, itd. smo razrešili v „reinisch gulden, gulden reinisch“. Dvakrat se pojavlja krajšava hl, ki smo jo razpletli v „hubl, huebl“, kar sicer najdemo večkrat izpisano v istem viru za druga gospostva.

Z zvezdico označeni priimki so bili v Istri ohranjeni še ob ljudskem štetju 1. oktobra 1945, kar je razvidno s primerjanjem z registrom priimkov, ki je izšel kot dodatek k objavljenemu štetju prebivalstva (*Index patronimique, Supplément au Cadastre national de l'Istrie d'après le recensement du 1er octobre 1945*, Sušak 1946). V poštev so prišle le tiste današnje pisne različice posameznih priimkov, ki glasovno ustrezajo zapisom v viru. Ko bi pritegnili k obravnavi tudi oblike s spremembami v krenskih vokalih, z variantnimi obrazili in drugimi glasovnimi spremembami, bi se število priimkov, ki so izpričani v Istri vsaj od tridesetih let 16. stoletja do našega časa, še znatno pomnožilo.

Vermerckh die Graffschafft zw Mitterburgkh auff die Kamaun gehorig im 1531 Jar

Zw Fronn¹

Item	Wenckho Traschytz	Andry Kykowetz
	Iwan Grasytz	Jacob Sinkowetz
	Perytz Wentzytzowetz	Martin Fakynytz
	Thomya Grosytz	Perutz Fakynytz
	*Anthon Jackhsetytz	Jerolim Fakynytz
	Wan Peter	Peter Fakynytz
	*Vrban Thomasevitz	Peter Frenschakowetz

¹ Vranja

(p. 36) *Mawer Petrowetz
*Kyrin Petrowetz
*Wirne Jackhschetzitz
*Symon Petrovitz
*Kallatz Jacob

Jury Simschykowetz
Jury Fakynytz
witib Perutzi
Jane Pulluermacher

Item disse sein angeschlagen per gulden reinisoh 23

Vinall sein 47²

(p. 37) *Matzacky Rabar
Perytz Falkonitz
Frantze Jury
*Michel Kaktytzytz
*Thomsse Kallatz
Prelag Vid
*Werne Fabetz
*Jacob Jurytzytz
*Michel Komar
*Iwan Krabatt
Iwan Zambola
Wenatz
Martin Firlanitz
*Jury Knesytz
Symonn Mulnar
*Iwan Markowitz
*Kurew Jankowitz
*Martin Korenn
*Marckho Antholovitz
Warthall Chadar
Thomascha Paterin
Lucheka
Podsuppyatze
Peratz Wrosowetz
*Iwan Sandall
Anthon Galle
*Thomas Sayetz
(p. 38) *Jury Kranytz
Markho Palloyatz
Kosma Padoytz
*Swan Kallatz
Vellanitz Peter
Iwan Bugdawetz
Symonn Mackhschytz
Jury Petzkowetz

Wenko Petzkowetz

*Suppan Symytz
Wlass Illessytz
Peter Grabitz
*Iwan Wlasytz
*Werne Blassytz
*Jacob Kallatz
Martin Swanytz
*Machor Wresowetz
*Mathias Kallygar
Jury Piranitz
Girssko Kirischitz

(p. 39) **Waruutt³**

Marckho Ruppinauwitz
* Martin Wadowinitz
Andrea Dowitzitz
Marckho Lischitzitz
Vid Stranytz
Mathiu Stranitz
*Gregor Stranitz
*Philypp Stranytz
*Mathy Stranytz
*Lantza Jury hat ii hubl
Girdina Jadry
Mathko Wresetz hat ii hubl
Peter Dabytzytz
Jacob Dabytzytz
Maruscha witib
*Iwan Wellytz
Vitalovitz
*Mathy Fabyanytz
*Symon Dobrilovitz
Martin Iwanschawitz
*Mathias Stranytz

Disse sein angeschlagen per 23 reinish gulden

² Boljun

³ Borut

(p. 40) **Prebytschtz**⁴

Thomass Wachtzitz
Michel Wachschtz
Mathya Wachschtz

Iwan Wachschtz
Jacob Wachschtz
Forentzytz Paul

Disse sein angeschlagen per 6 gulden reinisch

Wriest⁵

Vid
Jacob Sandalitz
Blass Spenditz
Kirin Spenditz
Anthon Thomischewitz
Andrea Rudetytz
Rossa witib

Warytz
Trost
Merna witib
Matko
Luxscha
Staray
Mirschky Peter

Die sein angeschlagen per 14 gulden reinisch

(p. 41) **Tzerowlach**⁶

Iwan Suppan
Girgor sein vater
Jacob Pintzelytz
Steffan Padsupp
Thomass Appaschytz

Martin Appaschitz
Michavill Appaschytz
Suppan Wurnytz
Mathy Lanntzar

Die sein angeschlagen per 9 gulden reinisch

Kringkh⁷

Kyrin Malfirdin
Wirne Latinauetz
Wlass Suppan
Jury Sewerlitz
Mathia Markhasytz
Michyll Wrathenytz
Michyll Markyan
Anthon Wrathenytz
Stefan Wrathanytz
(p. 42) Wenckho Lachauitz
Jacob Dunnschanytz
Gusst Mathynytz
*Anthon Markhoschytz
Wenke Tynanytz
Ghirgor Syranytz
*Jury Segall

Ambross Tzvetann
Wastiann Samita
Luca Sabetz
Iwan Mosytz
Thomass Tzitz
Symon Swebetz
*Michel Dornytzytz
Michel Sadorytz
Michel Touornar
Laurytza Kussynytz
Paschkall Prelonga
Wirne Frawasslawitz
Ambross Tinntzytz
Iwan Zessktzyna
Lucy witib

Disse sein angeschlagen per 31 gulden reinisch

⁴ Previž (Prviš)

⁵ Brest

⁶ Cerovlje

⁷ Kringa

(p. 43) **Newsass**⁸

*Jurko Jursytz
Micola Swaytz
*Iwan Juryschytz
*Anthä Turackh
*Iwann Wukouitz
Juray Girdinetz
Symonn Wathaluga

Nicola Jurass sun
*Juray Sestann
*Juray Katyzt
*Mathko Tschuss
Suppan Vidtytz
Martin Pepay swackh

Disse sein angeschlagen per 13 gulden reinisch

Karschyckh⁹

Jury
Blass Nossyzt
Michel Nosyzt
Peter Nosyzt
Iwan Nossyzt
Jacob Podsupp

Wlass Staysyzt
Martin
Werber witib
Iuria witib
*Jacob Vrass
Jacob

Disse sein angeschlagen per 12 gulden reinisch

Kassera¹⁰

Jury Rattar
*Michel Rottar
*Schepatz Rottar
*Martin Mathesyzt
Luca Kaportmitz
Michel Kaportnnytz

Iwan Kaportnnytz
Jury Kaportnnytz
*Wirte Jellenkowitz
Girsse sein Sun
*Jacob Jellenkowitz
*Marin Maurauitz

Disse 12 gulden reinisch

(p. 45) **Tzressnowetz**¹¹

Gregor Schlatina
Raditz Kullytz
Iwan Kullytz
Michovill Dirmtzitz
*Millytz Dusskovitz
Vido Rometisch
*Milytz Schischkowitz
Ellya Netirmtzitz
Jadim Netirmtzitz
Vrbän Netirmtzitz
Iwan Netirmtzitz
Thomass Milenowitz

(p. 46)

*Lucaz Mogorowitz
Jury Dirmitzitz
*Vrbän Wellytz
Iwan Chimditz
*Paul Magorowitz
Schaym Willakowitz
Marko Netirmtzitz
Radmy (1) Netirmtzitz
Thomass Netirmtzitz
Jury Stoytz
Margaretha witib

Disse sein angeschlagen per 23 gulden reinisch

⁸ Novaki

⁹ Kršikla

¹⁰ Kaščerga

¹¹ Črešnjevica (Čerišnjevica)

Wottonegkh¹²

Jury Thumtzytz dient 1 gulden reinisch

Saretz¹³

Andrea Girschetytz		*Thomass Jurschytz
Pauetz Tzytz	(p. 47)	Peter Podsupp
Iwan Girschetytz		Iwan Warakowsynn
Jacob Girschitytz		Steffan Kotlarytz
Vid Dragasytz		Paull Suppann
Iwan Veselytz		Marckho Tzytz
Paull Lantzar		Peter Swylytz
Jellena witib		Marga witib
Dora witib		

Diesse sind angeschlagen per 17 gulden reinisch

Teruysh¹⁴

Symon Jakytz		Anthon Podsupp
Nicolytza Milachautz		Wrinkho
Iwan Lemilachautz		Wirthelytz Suppatz
Symon Milachautz		Wirthe Symkovitz
Paull Scharbanitz		Paull Syranytz
*Peter Mirkowitz		Girsse Embrich sun
Girgor Scharbanytz		Micola
Peter Radinschytz		Jacob
Martin Wullanautz	(p. 49)	Jelka witib
*Luka Snyder		*Wlass Synkovitz
*Franko Pertzitz		Iwan Chirlytz
Luca sein sun		Katharina witib
N. witib		Dromtz Embrich
*Preter (!) Kralytz		*Steffan Smyd prueder
*Peter Saytz		Iwan Plynnyt
(p. 48) *Luca Saytz		*Peter Krissmanitz
Margann		Mathia Firlan
Markho		*Iwann Sustowitz
Vantatzitz		Fuma witib
Florytza witib		Iwan
Stamyll Wrankovitz		Thomass sein prueder
*Radmyll Katytz		Paull
*Mathia Fumtzytz		Anginya witib
*Martin Granditz		*Paull Mathasitz
*Paull Granditz		Mauar Brinkovischina
Girgor Pogorelitz		*Jury Fumtzytz
Girgor Syranytz		*Jury Smyd
Valla Syranytz		Peter Pamasanitz

Die sein angeschlagen per 56 gulden reinisch

¹² Butoniga

¹³ Zarečje

¹⁴ Trviž

(p. 50) **Lindar**¹⁵

Lowrina
*Crisse Smyd
Jury Tzitza
Jacob Syntyll
*Thomass Nadischytz
Wernass
Saluester
Paull
Frantzynn Sustytz
Iwan Sustytz
Wematz
Sust Firlan
Juryasch
Petzygass
Kallabann
Kyryann
Symon Weber
Jacob Krissnyckh
Zach
Markho Gatanytz
Iwan Gathanytz
(p. 51) Anthon Gathanytz
*Warytz
Phylypp
Paull Tzytz
Luba witib
*Martin Brumen
Matkho Sydar
Tzossvtz

Disse sein angeschlagen per 57 gulden reinisch

(p. 53) **Zw Swingkh**¹⁶

Machor de Kastua
*Laure Lachovitz
Laurina Witan
Swetina Anthotzitz
Jury Chakhan
*Matko Mossyna
Vrban Krissana
*Swetina Wltzitz
Mauar Filtz
*Mathia Mathasitz
Martin Matatzitz
Setina Maurynytz
Iwan Gorsseuanitz
Jacob

*Gersse Michalitz
*Jury Brumen
Kowatz
*Mathya Kroatynn
Iwan Schkedar
Mathtzyna
*Jacob Russytz
Wlyka witib
Frantzynn
Fumya witib
Iwan Lowratzitz
Andrea Schuester
Walschytz
(p. 52) Jacob Scharanytz
Saluester
Iwan Sekyra
Wassgala Guko
Juray Symbagaym
*Dermitt Kaligar
Jury podsupp
Jury Schuester
Girchko Michavilitz
Michel Wolunetz
Girga
Jacob Schikovitz
Jacob Mullner
Waritz Chautza
*Paull Margethytz

(p. 54)

*Jury Kassytz
*Peter Krissanitz
Paull
*Anthon Chrabatt
Markho Vissynaditz
Iwan Semerkulytz
Iwan Zepitt Luchatt
Iwann Gabanitz
Blass Wlchonitz
*Iwan Pullytz
Crissman Palitz
*Wenkho Schabetz
Crissman Medan
Gregor Wassitz

¹⁵ Lindar

¹⁶ Sovinjak

Vida Welarytza
 Mathia Bredan
 *Iwan Schkalyr
 Wenkho Prilepptytz
 *Symon Snyder
 Andrea Dorosall
 *Marin Kirschovanitz
 Thonyma Rabarytz
 *Jury Matanytz
 *Vrban Sydarytz
 Swetina Kumbrinitz
 (p. 55) Iwan Schlatanitz
 Iwan Vestyzt
 Jurytza Kablarytz
 Swetina Kablarytz
 Frantzyn Wachtzitz
 *Jury Wabytz

Iwan Appeltan
 Iwan Spamgme
 *Iwan Frantzell
 Marin Wltytz
 *Wrane Kovatzytz
 *Marin Lauretzitz
 Martin Schkatzitz
 Wernhardin Schkaltzytz
 *Luca Labynann
 Anthony Kirssevan
 Iwan Sekaytz
 Iwan Radmilytz
 Wrane Markhawitz
 Paull Kostyzt
 (p. 56) Salcho
 Dorothea wirih

Dissy sindt angeschlagen per 62 gulden reinisch

Zw Tygnon¹⁷

(Dyr von Tignan Vrbarss Lewtt)

Jacob Gertzytz	1	Supan Jacob Gerchiesch diss Jar Supan
*Vlrech Swab	*2	Vlrich Schwab dies Jar Podsup
*Mathutz Smidt	*3	Maister Matucz Schmidt
Mochor	4	Mohor Arnieuich
*Marckho Frankowitz	5	Marcho Vragouiesch
Fabian Mustatza	6	Fabyan Mustaza
*Thanatz Staratz	7	Tonacz Taracz
*Jacob Pylar	*8	Maister Jacob Pilar
Lucas Wagonyzt	9	Lucas Bogonich
*Iwan Lauretzitz	*10	Iwan Laurechisch
*Andrea Kosschuta	11	Andrea Cosuta
Iwan Koranitz	12	Iuan Coranisch
Petar Milotzitz	*13	Petrus Milotiesch
Swetina Wretenaritz	14	Suetina Vretenarisch
Marckho Wlachauitz	*15	Marcho Vlahouich
Raditz Radkatzitz	16	Radiesch Radogostich
(p. 57) Tognina Srikouitz	(p. 2) 17	Tomigna Xigouisch
Chodann	18	Hodam
Gasper Lachauitz	*19	Caspar Vlahouich
Gregor Wossnackh	*20	Gregor Boschnak
Wlass Dessyzt	21	Blass Deschech
Perckho Karthesyzt	22	Percko Carstesich
Jury Kullytz	23	Jury Gulisch
Andryn	24	Andreas N.
*Gregor Tzeruar	*25	Gregor Czeruar
*Wlass Feyffer	*26	Blass Pfeyfer
Symon Masseran	27	Simon Masurana

¹⁷ Tinjan

Mylytz
 Petar Kurtnickh
 *Warytz Chrabatln
 Paull Jackosytz
 Paull
 *Thomass Laurentzitz
 Juratt
 (p. 58) Marckho Wadalun
 Gregor Wretzouitz
 Perckho Karistia
 Radmyll Radoitzitz
 Drayscha Radogosytz
 Warytz Podpetzay
 Petar Potertzay
 *Wernytz
 Warothondolytz
 Warytt
 *Paull Chrobatt
 Laure
 Fabyan
 Jury Schakoritz
 *Wartol Sowitz
 Jacob Turkha
 Gregor Sabo
 Iwan Lysyza
 (p. 59) *Michouillytz
 *Wrabetz Jury
 Jacobara dwouitzza
 *Steffan Chrobatt

Disse sind angeschlagen per
 56 gulden reinisch

Zw Werma¹⁸

Gaspar Gustitz
 Peter Gustytz
 Thomass Karbanetz
 Krissman Wulauitz
 Micola Gribun
 Andry Wabat
 Laurenitz Kresynytz
 Michall Mouitz
 Iwan Tzulin
 Micola Wusyckha
 Gustin Gustitz
 *Gaspar Wernetitz
 Suppan Simitz Gurkauetz

28 Milich (Scherg-prečrtano)
 29 Peter Gurinich
 *30 Barich Crobath
 31 Pauall Jacosich
 32 Paull seyn schwager
 (p. 3) *33 Thomass Laurenczich
 34 Jurat seyn schuager
 35 Marcho Badalo
 36 Gregor Vretzeuaz
 37 Percko Caristia
 38 Radmill Radogostich
 39 Dragissa Radogoschich
 40 Barich seyn Schuager
 41 Potertzay Petar
 *42 Bernich (z op.: zwm Fronn)
 43 Barath Rublich
 44 Berich
 *45 Paull Crobatich
 46 Laure
 *47 Fabyan Crobath
 *48 Jori Zagoracz
 (p. 4) *49 Berthe Souich
 50 Jacob Tzurcha
 51 Gregor Schabo
 52 Iuan Lisicza
 *53 Steffan Krabath
 *(54) Michouilicz (z drugo roko)
 *(55) Vrabetz Juri (z drugo roko)

Vitiben

54 popr. v 56 Jacova vdouiza
 Suma mitt den Witib sindt 54
 (=56) Vrbars Leytt zwo Tignan

(p. 60) Michouil Blagonetz
 *Girgur Primosytz
 *Jury Kussmytz
 Wenckho Lenartitz
 *Micola Persytz
 Suppan Walda Kokarauetz
 Gya Milachauitz
 *Suppan Jurytza Jantzitz
 *Mathy Juranitz
 Jury Sabyna
 *Symon Jurischytz
 *Steffann Kalligar
 *Suppan Iwan Tomasytz

¹⁸ Beram

Martin Gustitz
Petar Sargar
Iwan Glautza
Anthon Wienetyz
*Marckho Vallentitz
Vrban Korenischytz
Iwan Trontytz
Gasper Olyueratz
*Jacob Chrobatin
(p. 61) *Lucatz Clinnetz
*Symon Anthytz
Jury Jantytz
Suppan Blass
Symon Oliueritz
Marckatz Milachautz
Jury Palitz

Disse sein angeschlagen per 58 gulden reinisch

Martin Chrabatitztz
Michel Trantytz
Tzytan Michalautz
*Jury Snyder
Jury Oliueratz
Micola Antitztz
Marckho Markutyttz
*Michouil Trombeta
Mauer Galeytz
Martij Vorostzytz
Marckho Fartzitz
Michal Wolischitz
*Tzwllin Floritz
Jury Ruppinautz
Thomass Gustitz
Lucatz Chranstytz

(p. 62) **Zw Mitterburgkh**¹⁹

Wlass Mullnar
Andreass Syronytz
*Girgur Wenkhoutz
Iwan Maltzytz
*Girgur Steppantzitz
*Martin Iwantzitz
*Martin Clementzitz
*Mathya Vranitz
*Jury Swetzitz
Peter Bressquar
*Jury Kalligar
*Micola Sylytz
*Girkha Mathesyttz
Symon Pachole
*Michel Kotzeuar
*Symon Serman
Iwan Jernaytz
*Martin Rantytz
*Frantzessko Chrabatin
*Mathia Wlkh
Ambrosina
Frantzesskho Kristafflitz
(p. 63) Anthon Sanenitz
Mathya Schraka
*Lucass Snyder
*Wernhardo Fakynn
Sorsy Kasuch
*Wernhardo Ambrosouitz

(p. 64)

*Marckho Fakynn
*Symon Luxetytz
Mathyw Prekristan
Thomass Vesselytz
Iwan Sersytz
*Jury Sylytz
*Jury Plesytz
*Thomass Grosyztz
Mathia Orlautz
Thoman Wachan
*Martin Syronitz
Peter Pirolass
Girkho Lanitz
Girsko Wastaritz
Anderly Myntzytz
Wirne Wasstzina
Anthon Mantritz
Marckho Iglytza
Marin Kusstzetzitz
Iwan Chrabatinytz
*Peter Kovatzitz
Iwann Damytz
Mathe Damytz
Anthon Achnytz
Wenckho Girbtzitz
*Jury Pertzitz
Mathia Veclatz
Wartholomea Stura

¹⁹ Pazin

Thomina Wogrin
 Weinhardo Mantritz
 Girgor Defrati
 *Jury Primosytz
 *Iwan Lazaritz
 Jury Weber
 *Iwan Pleschytz
 Jacob Sakirkantzitz
 *Sane Ambrosouitz
 Iwan Lanytz
 *Martin Swetitz
 *Anthon Swetitz
 (p. 65) Jury Mantritz
 Michel Kapatzynn
 Girgur Karutzitz

Disse sein angeschlagen per 86 gulden reinisch

Zw Oberburgkh²⁰

Justun Wachsytz
 Marin Stura
 *Peter Stosytz
 (p. 66) Petar Stankouitz
 *Chrissan Snyderytz
 Steffann Sormilitz
 *Vitzko Kyrinitz
 Wastian Maxetitz
 Agatha Conventitza
 *Paul Chrobotin
 Anthon Steppkouitz
 Jurkho Mursytz
 Ellena witib
 Jury Sorminytz

Zw Larann²¹

*Micola Matkouitz
 *Andrea Grisynn
 Laurentz stadraith
 Wlass Gastintzitz
 *Mathia Wuschkouitz
 *Vid Sckrinar
 *Michel Repich
 Marckho Glantzitz
 *Blass Petritz
 Mathia Woran
 (p. 67) Pero Padar
 Iwann Prichtzitz

Thomyna Fartzitz
 Michel Krutzitz
 Luca Krutzitz
 Michel Mullnar
 Jury Wogouitz
 Jury Nagorenigrad
 Frantzessko Orlauitz
 Micola Schytytz
 Jacob Lassytz
 Martin Kotaritz
 *Luxa Wenkouitz
 Luxa Domschanitz
 Jury Schlakouitz
 *Andrea Waldaschynn
 Walkho Zech

Mathy Prichtzitz
 Andry Rospeschytz
 Iwan Shaffan
 *Mathy Wellatz
 *Sudatz Anthon Lipouetz
 *Peratz Mrackh
 Iwan Dessytz
 *Suppann Iwan Wenkouitz
 Stepann Yllynn synn
 *Anthon Katzitz
 Iwan Jellytzyn synn
 *Gasper Draschull
 Iwan Granda
 *Sodatz Michouil Velanitz
 *Iwann Vellanitz
 Markho Jurschanitz
 *Sodatz Girga Lipouetz
 Stepann Gragulitz
 Laurentz Mosskardinitz
 Sodatz Anthon Schasstann
 Yllya Abauitz
 (p. 68) Andry Sylawitzitz
 *Iwan Fabian
 *Martin Vrbانيتz
 Martin Michauilitz
 Wartoll Kossier
 Iwan Sckubetz
 Suppan Andrea Sckubetz

²⁰ Stari Pazin

²¹ Lovran

Iwan Krematz	*Symon Kouatzitz
*Andry Chathassytz	Mathy Mrauetz
*Mathy Matkouitz	Mathy Dessytz
Iwan Lampartitz	Marckho Skotzar
Lauretz Gallun	Marckho Schapetz
Mathey Lyschytza	*Andry Vitulitz
Mutatz	*Iwan Chathesitz
Sodatz Wenkho Michouiltzitz	Peritz Postallar
Martin Muntzitz	Martin Brauetz
Thomassytza	Peter Juriasytz
*Martin Poltzitz	*Mathe Mochorobitz
Vrscha Schappkyna	*Juray Komar
Schabina Grisylaua	Petar Mrabitz
Jurytza Paulo synn	Girssan Wiellinitz
*Jacob Paltzitz	*Iwan Kalligar
Jurko Pilipartzitz	Waritz Zrebatz
Girssan Schylowitza	*Symatz Kathesytz
(p. 69) Augustina Schypa	*Sodatz Anthon Franolitz
Suppan Micola Woratzitz	Juritzza Michouilytzitz
Markho Mrauitz	Micola Michouilzytz
Symon Mrauitz	Mathy Papytzitz
Suppan Andry Selauitz	Thomytz Zaburinitz
(p. 70)	

Disse sindt angeschlagen per 65 gulden reinisch

Priloga

Balbann²²

*Steffan Duda	Petronia witib
Simon Pelischich	Mathia Chursner
Jurina Loffrina ayden	Paul Pausche
*Thomatz	Iuan Draguschitz
Iuan Schumaratz	Matko Palschitz
Juri Czurkh	Matetz Copischitz
*Juri Cincopan	*Steffan Schuester
Andre Putinich	Iuan Schernetich
Thomenig Cobasthich	*Simon Chrabar
Frane Wuyanich ayden	*Blas Selich
Andre Carlosich	Simon Hergusich
*Gregor Lucaschich	Jursitza witib
Matic Scherenschich ayden	*Gregor Putina
Bartholome Scharnich	Anthoni Spurle
Vrsula quondam Semschitz witib	Anthoni Chlaych
Schofferitza witib	(p. 2) *Machor Papo
Dormitt	Thoma Colastich
Mätetz	Fumia witib
*Fabian Schuester	Thomina Chlaych

²² Barban; sprva je bilo v naslovu zapisano „zw Breschetzen“, torej Brseč, a je bilo zatem prečrtano in dopisano „Balbann“.

Barich Salcosich
Michel Suetanich
Gregor Suetanich
Valerich
Michel Capischich
Michel Pechlich
*Canzian Schuester
Simon Capischich
Cristoff Pelegrin
Marin Sileschich
Fumia witib
*Iuan Chrabatin
Gregor Chlaych
*Michula Schuester
*Blas Paulinich
*Bartich Zelich
*Sebastian Schmid
Barich der Khlain
Dominico Brathone
Dorra witib
Marin Chlaych
*Martin Schmid
Mathia Waldaschin
Lorentz Schinlich
Jacob Wachschitz
Mathe Wachschitz
*Suetina Schmid
Gregor Schernetich
Angnia witib
Gregor Flaschon
*Anthon Waschan
*Peter Schmid
Mathe Festich
*Gregor Selich
*Marin Deltin
Jacob Jachsse
Lienhart Weber
Carlo Weber
Nicula Wuyanich
Iuan Palschitz
der gross Barich
*Jacob Satler
Lucia witib
*Jacob Gulich
*Anthoni Culich

(p. 3)

Thint 128 gulden reinisch

Bartholome Presuanich
Caspar Schulich
Simon Schulich
Vlcana witib
Gregor Stiliha
Anthoni Maglischich
*Mathia Chrabatinich
Jaga witib
*Gersan Maurofitz
*Augustin Maurofitz
Juri Wutko ayden
Ambros Malfardin
Martin Gresatz
Wenchez
Philipp Malenar
Gregor der Gross
Juri Jerwutich
Juri Wachschich
*Iuan Crabatin
Jacob Souinach
*Balde des Schabich ayden
Michel Schabich
Rusetitza witib
Thomina Pechar
Andre Coslicofich
Warbatz
*Mathe Pfeyffer
Achatz Lucatetz
Maruscha Gresitza witib
*Mathetz Crabatin
*Michel Crabatin sun
*Barthona Lachouich
*Michel Yffich
Thomasch
*Peter Vilach
Gregorina
Milich
Grubischa
Pera
*Martin Ruschich
Gerda
Veit Thornich
*Gregor Waletib
Soritza witib
Brosan Martin

(p. 4)

Z u s a m m e n f a s s u n g

Die Untertanenbevölkerung der Kammeralherrschaft Pazin (dt. Mitterburg, it. Pisino) in den 30-er Jahren des 16. Jahrhunderts

Am Übergang in die Neuzeit, insbesondere in den ersten Jahrzehnten des 16. Jahrhunderts, erlebte Istrien unter den Habsburgern einen beträchtlichen Wirtschafts und Bevölkerungsrückgang (Krieg mit Venedig, die Pest, Türkeneinfälle). Nach der Wiederherstellung der Habsburger Herrschaft und Beendigung der Feindseligkeiten mit der Venezianischen Republik setzten gezielte Bestrebungen um erneute Besiedlung und wirtschaftliche Neubelebung der Grafschaft Mitterburg ein. Die erste Kolonisierungsphase fiel in die Jahre zw. 1516 und 1532, d.h. in die Zeit, als Jakob Dürer Hauptmann von Mitterburg war, um sich in der Zeit zwischen den 30-er und den 60-er Jahren des 16. Jahrhunderts besonders zu intensivieren. Aufgrund der Untertanenzählung in der Kammeralherrschaft Mitterburg, durchgeführt in 1531 vom Laibacher Viztumamt, für Krain und durch Vergleich der gewonnenen mit der bereits aus den Jahren 1498, 1508, 1571 und 1574 veröffentlichten Daten stellt der Autor fest, dass Dürers Rekolonisierungsetappe den demographischen Rückgang aus der Zeit unmittelbar nach dem Ausbruch des Krieges und der Pestepidemie wettmachte und hiermit wurde eine wichtige Periode der ununterbrochenen Zunahme der Untertanenbevölkerung eingeleitet, welche bis in die 70-er Jahre verfolgt werden kann. Aus dem Blickpunkt der Rekolonisierungsbilanz für die Zeit zw. 1516 bis 1570 wird es festgestellt, dass von der gesamten Untertanenbevölkerung, die im Jahre 1571 in der Mitterburger Kammeralherrschaft registriert wurde, 35-40% bereits gegen Ende der ersten Rekolonisierungsphase angesiedelt war.

Aus der Analyse der Familiennamen geht es hervor, dass die Mehrheit der Bevölkerung kroatisch-serbischer Herkunft ist, wobei eine beträchtliche, sogar die überwiegende Gruppe - welche orthodoxe Namen aufweist - aus dem Zentral- und Südteil des heutigen Jugoslawiens stammt. Bemerkbar ist auch der Anteil der slowenischen, romanischen und teilweise deutschen Bevölkerung im Kolonisierungsprozess Inneristriens.

Die Abhandlung endet mit Angaben über die Verwaltungsorganisation der Untertanenbevölkerung und Zusätzen über den Verlauf der Habsburger-Venezianischen Staatsgrenze in der behandelten Periode.

Danach folgt die Abschrift der Geschichtsquelle. Die mit Asteriks bezeichneten Familiennamen wurden in Istrien auch in der 1945-Volkszählung registriert.

Prevela: *Mira Šumrada*